Beleids- en activiteitenplan 2017

Adapt!

Herbestemming Alkmaars Erfgoed

Beleids- en activiteitenplan 2017

Van Stichting Adapt, herbestemming Alkmaars erfgoed

Opgericht 15 mei 2012

versie 2.0

Voorwoord

Als jonge organisatie op het gebied van het herbestemmen van vastgoed presenteren ons eerste beleidsplan annex activiteitenplan. Na vijf jaar vooral uitvoerend bezig te zijn geweest met het onder de aandacht brengen van de herbestemming van de Ringers chocoladefabriek en Huize Westerlicht en het zorgvuldig herstellen van de Schermerdijken, was het nu tijd om dit een kader te geven voor de komende jaren.
De plannen hebben we praktisch vanuit de statuten vertaald naar beleid en acties. Dat vindt u in dit beleids- en activiteitenplan met de toevoeging 2017 terug.

Met een enthousiast bestuursteam hebben we deze twee plannen (beleid en activiteiten) het afgelopen half jaar gemaakt en presenteren het hierbij als één plan. Jaarlijks zullen we de activiteiten aanpassen aan de actualiteit.

Namens het bestuur,

Lucas Zimmerman
Voorzitter Adapt, herbestemming Alkmaars erfgoed
Januari 2017

Meerderheid voor zoveel mogelijk behoud Westerlicht en Cadettenschool

'Bescherm monumenten'

Kyrie Stuij

Alkmaar ● Het college van b en w moet de rijksmonumenten Westerlicht en de Cadettenschool in Alkmaar maximaal beschermen. Dat blijkt uit een motie die donderdagavond tijdens de gemeenteraad door een meerderheid van de partijen is aangenomen.
Ben Bijl, fractievoorzitter van BAS, diende de motie in samen met GroenLinks, D66, SPA, PvdA en Groep Keskin. In de eerste schets van het ziekenhuis is de linkervleugel van Westerlicht gesloopt. Ook wordt erover gedacht dit rijksmonument een nieuwe functie te geven, bijvoorbeeld voor onderwijs of kantoren.
De motie verwoordt niet dat deze ingreep achterwege zou moeten blijven, het roept voornamelijk het college op dit standpunt duidelijk te maken naar het bestuur van het ziekenhuis.
Het oude gedeelte van de Cadettenschool, dus zonder de aanbouw van het huidige ziekenhuis, kent de status van een rijksmonument. Datzelfde geldt voor Westerlicht, alleen hoort hierbij ook de voortuin met de vijver en de zijvleugels. Als het ziekenhuis dit deel wil afbreken, dan is er eerst toestemming nodig van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed.

Toekomst

Er is niet alleen commotie rondom de bomenkap in de Alkmaarderhout, diverse instanties maken zich zorgen om de toekomst van de twee monumenten op het ziekenhuisterrein. Zoals de landelijke monumentenorganisatie De Stichting het Cuypersgenootschap.
In een brief aan de gemeenteraad zegt deze stichting dat het als monument beschermde erfgoed op het terrein een onzekere toekomst kent. Samen met Adapt Alkmaar, de Historische Vereniging Alkmaar en de landelijke Bond Heemschut wijst de stichting de gemeenteraad op het belang van dit erfgoed.
Daarnaast zegt de stichting aandacht voor naoorlogs erfgoed in het gebied te missen. De voormalige zusterflat op de hoek Metiusgracht/Wilhelminalaan wordt volgens de eerste schets van het ziekenhuis gesloopt, de stichting is van mening dat de gemeente Alkmaar ook de waarde van dit gebouw zou moeten onderzoeken.

Inhoudsopgave

Voorwoord 3

Resultaten en samenvatting 5

Inleiding 6

1. Doelstelling 8
2. Omgevingsanalyse 9
3. Modus operandi 11
4. Bescherming stads- en landschapsgezicht 12
   - *a. Bescherming stadsgezicht 12*
   - *b. Bescherming wijken rondom de binnenstad 12*
   - *c. Bescherming landelijk gebied Schermer 13*
5. Shortlist/ Longlist gekoesterd erfgoed 2017 15
6. Communicatiebeleid 18
7. Bijeenkomsten en excursies 20
8. Fondsenwerving 22
9. Bestuurssamenstelling 24

Burgers willen meepraten over ziekenhuis

Ik was erbij

Monument van moderne industriële bouw

Stolpboerderijen lopen gevaar

Egmond en Schoorl genomineerd

Ik was erbij

Over Overstad: havens, handel en herbestemming

Resultaten en samenvatting

Adapt is een ideële stichting die levensduurverlenging bevordert voor Alkmaars erfgoed. Het behoud en gebruik van het materieel erfgoed staat voorop. Zo nodig wil Adapt assisteren bij het vinden van een herbestemming voor een object. Adapt zoekt samenwerking met eigenaren, huurders, exploitanten en overheden en wil de besluitvorming over Alkmaars erfgoed op die manier beïnvloeden.

De stichting breidt in 2017 het aandachtsgebied uit naar de voormalige gemeenten Schermer en Graft-De Rijp. In het beleids- en activiteitenplan 2017 worden keuzes gemaakt en prioriteiten gesteld.
Die zijn ingegeven door de actualiteit dat de gemeente Alkmaar momenteel een overkoepelende Omgevingsvisie opstelt als gevolg van de nieuwe Omgevingswet, die bepalend is voor de omgang met het stads- en landschapsgezicht van de gemeente Alkmaar in de komende decennia. Alle toekomstige bestemmingsplannen, straks omgevingsplannen geheten, worden erop gebaseerd. Tijdig wil Adapt tijdig direct en indirect invloed uitoefenen op besluitvorming die een stempel drukt op ons erfgoed.

Adapt wil in 2017 de volgende 20 resultaten hebben geboekt:

1. Toegenomen bekendheid met de verhalen en achtergronden van gebouwen en landschappen die het de cultuurhistorische waarde geven en het tot erfgoed maken, met name van de objecten op onze short- en longlist. Bij voorkeur met hulp van het Regionaal Archief Alkmaar.
2. Vergroting van het draagvlak voor behoud en herbestemming van Alkmaars erfgoed bij politici, beleidsmedewerkers, eigenaren, betrokkenen en de Alkmaarse bevolking
3. Versterking en facilitering van de dialoog en samenwerking tussen lokale actoren om vanuit gezamenlijke belangen en doelen tot behoud en herbestemming van Alkmaars erfgoed te komen
4. Een substantiële bijdrage leveren aan het maatschappelijk debat over behoud en herbestemming van Alkmaars erfgoed
5. Participatie in de beleidsvoorbereiding en beleidsvorming rond Alkmaars erfgoed bij overheden
6. Inbreng via inspraak en participatie bij het vaststellen van de gemeentelijke omgevingsvisie
7. Het belang van erfgoed onder de aandacht brengen tijdens het opstellen van de verkiezingsprogramma's van de lokale politieke partijen.
8. Het opzetten van strategische samenwerkingen, onder andere met de Schermer Molensstichting, Bond Heemschut en de Historische Vereniging Alkmaar
9. Een symposium organiseren samen met de Schermer Molensstichting en de Boerderijenstichting Noord-Holland over de bescherming van het landschapsgezicht van de Schermer
10. Positieve media-aandacht voor behoud en herbestemming van Alkmaars erfgoed
11. Het beheer van de website van Adapt als platform voor dialoog, discussie en samenwerking
12. De productie en distributie van een digitale nieuwsbrief die 2 à 3 keer verschijnt over het werk van de stichting, hergebruik van gebouwen, herbestemming en andere ontwikkelingen rond Alkmaars erfgoed
13. De productie van een korte video over een object dat tot het Alkmaars erfgoed behoort, zodat dit verhaal wordt verspreid in kringen van jongeren en de waarde van cultuurhistorie wordt belicht; deze verspreiden via de (social) media van Stichting Stad en Adapt
14. Een of twee excursies naar voorbeeldprojecten voor herbestemming in de regio of in den lande, bijvoorbeeld een excursie per bus met belangstellende Alkmaarders door de Schermer naar Fort Markenbinnen in de Starnmeer enkele weken voorafgaand aan het symposium Schermer
15. Een lokale themabijeenkomst over herbestemming van Alkmaars erfgoed, bijvoorbeeld over de kansen voor kwaliteitsverhoging van de Alkmaarderhout (herbestemming Schutterswei/ Westerlicht) of de herstructurering van de Alkmaarse binnenstad van winkelgebied naar meer functiemenging
16. Een culturele ANBI-status voor de stichting, indien nog niet verkregen in 2016
17. Circa 5200 euro aan donaties, schenkingen en sponsoring uit de samenleving
18. Twee of drie nieuwe bestuursleden voor de stichting Adapt
19. Het versterken van de schil van adviseurs en ondersteuners rondom het bestuur
20. Het structureren van de schil van adviseurs en ondersteuners rondom het bestuur

Burgers willen meepraten over ziekenhuis

Winnie van Galen

Alkmaar * Het verdwijnen van bomen in Stadspark De Hout, de toekomst van Huize Westerlicht, de Cadettenschool en het verlangen mee te praten over de vernieuwbouw van de Noordwest Ziekenhuisgroep waren gisteravond de heikele onderwerpen. Het trok menig inspreker (Animo, Adapt, buurtbewoners) en belangstellende naar het gemeentehuis waar de commissie Ruimte praatte over wijzigingen van het bestemmingsplan die vernieuwbouw van het ziekenhuis mogelijk moeten maken.
En dat is best een lastig verhaal bleek van diverse kanten (insprekers en gemeenteraadsleden van de oppositie) omdat er nog geen concrete invullingen van de plannen liggen. Zo weet bijvoorbeeld niemand waar in het Stadspark De Hout 8000 vierkante meter aan bomen verdwijnt. Dat offer is nodig om de nieuwbouwplannen van het ziekenhuis te kunnen uitvoeren. Een dwaas plan vond inspreker Kemp dat offer. „Vraag een Amsterdammer over sloop van het Vondelpark en je verdwijnt in het gesticht. De gemeente staat op het punt een historische vergissing te begaan."
Of die 8000 vierkante meter bos (drie procent van het totaal dat 25 hectare beslaat) daadwerkelijk tegen de vlakte gaat, dat is nog de vraag. De architect doet al het mogelijke zoveel mogelijk in stand te houden, zei wethouder Anjo van de Ven. Tevens liet ze weten dat voor iedere gekapte boom vervanging wordt gevonden op het ziekenhuisterrein. Ook overweegt de gemeente een klankbordgroep in het leven te roepen zodat bewoners en andere partijen kunnen meepraten, aldus Van de Ven. Want zoveel werd wel duidelijk: vanuit de samenleving bestaat een sterke wens invloed uit te oefenen op de plannen van het ziekenhuis. Gaat dat niet gebeuren, dan worden alle registers open getrokken om bezwaar te maken en dwars te liggen, klonk het. Piet Boonekamp van Animo: „Als gemeente en ziekenhuis met Animo willen werken is er geen noodzaak om procedures te voeren en zou het ziekenhuis eerder klaar zijn."
Hein Jong, een van de insprekers, haalde een oud plan van stal. Een door hem bedacht sober en compact ziekenhuis pal achter Westerlicht, met demontabele gevels zodat nieuwe apparatuur gemakkelijk in en uit te schuiven is. Met nog altijd de garantie dat hij het ook wil financieren.

Inleiding

Adapt!, Herbestemming Alkmaars Erfgoed is zoals de volledige naam al aangeeft een erfgoedstichting met als belangrijkste doelstelling hergebruik, herbestemming. We zijn voortgekomen uit de denktank van de Historische Vereniging Alkmaar, die zich hard maakte voor het behoud van de Ringersfabriek. Een groep van professioneel betrokken Alkmaarders vanuit de HVA heeft de stichting in 2012 opgericht. Zij vonden het behoud en (her)gebruik van het kwetsbare erfgoed van maatschappelijk belang uit oogpunt van duurzaamheid en cultuurhistorie. Met de stichting willen deze het behoud en het gebruik bevorderen en zo nodig assisteren bij het vinden van een herbestemming. Via het beïnvloeden van en het samenwerken met eigenaren, huurders en exploitanten, de gemeentebesturen en andere vergunningverleners wordt hieraan invulling gegeven. Tevens stimuleert Adapt de bewustwording van en voor dit Alkmaars erfgoed door erfgoedbelangen bij onder andere eigenaren en overheden onder de aandacht te brengen. Ook kennis van, onderzoek naar en de belangstelling voor het erfgoed onder de inwoners van haar regio wil Adapt bevorderen.

De gemeente Alkmaar is rijk aan karakteristieke en beeldbepalende objecten en landschappen. Maatschappelijke veranderingen kunnen er in de loop der tijd toe leiden dat bepaald erfgoed zijn oorspronkelijke functie verliest. Functieverandering, sloop-nieuwbouw en herbestemming van (cultuurhistorische) objecten is overal in de gemeente voortdurend aan de gang en hoort bij de dynamiek van de lokale vastgoedeconomie. Soms wordt daarbij de cultuurhistorische waarde van een bepaald object (te) laag ingeschat, en wegen economische argumenten zwaarder dan het belang van hergebruik. Objecten zonder monumentale status zijn daarbij kwetsbaarder dan erfgoed dat wel dergelijke bescherming geniet. Uit oogpunt van duurzaamheid kan sloop nooit de eerste optie zijn.

Waar Adapt sloop-nieuwbouw of aantasting beschouwt als een verlies voor het Alkmaars erfgoed, wil de stichting de keuze van de eigenaar en zo nodig de (lokale) overheid tijdig beïnvloeden ten gunste van hergebruik en zo nodig herbestemming.

De missie van Adapt luidt:

"Adapt is een ideële stichting die uit oogpunt van cultuurhistorie en duurzaamheid de levensduur wil verlengen van Alkmaars erfgoed."

Het gebouwde en landschappelijke erfgoed van de gemeente Alkmaar is door ons gedefinieerd als *'panden en andere materiële zaken in het werkgebied waaraan de stichting bijzondere waarde toekent vanuit architectonisch of (cultuur-)historisch perspectief.'* Dit betekent dat Adapt zich zowel voor beschermde (monumentenstatus) als onbeschermde zaken (zonder monumentenstatus) kan inzetten. Die beoordeling is aan het bestuur, waarbij uit oogpunt van draagvlak heersende opvattingen in de publieke opinie in het oog worden gehouden, maar niet doorslaggevend hoeven te zijn.

De stichting bevordert dat voor dit cultureel erfgoed nieuwe functies, investeerders of gebruikers worden gevonden, waarmee een nieuwe rendabele exploitatie mogelijk wordt en de levensduur van het object wordt verlengd.

Adapt bestaat uit een stichtingsbestuur, omringd door een kring van adviseurs en sympathisanten op wie in voorkomende gevallen een beroep mag worden gedaan. Zij hebben passie voor Alkmaar en

erfgoed als startpunt. Zij worden gedreven door de zucht om effectief te zijn bij het uitvoeren van de missie van Adapt. Effectiviteit motiveert iedereen ook om zich voor Adapt in te zetten. Vandaag de dag draait het dan om het vinden van gezamenlijke belangen met de eigenaar van het erfgoed en samenwerking met andere partijen om gemeenschappelijke doelen te bereiken. Zo wint niet alleen Adapt met herbestemming van Alkmaars erfgoed, maar ook de eigenaar en andere stakeholders. Bovenal wint de waarde van Alkmaar als geheel als alle erfgoed een goede bestemming heeft.

Een belangrijk thema in dit beleidsplan is daarom samenwerking. Samen met elkaar en met anderen. Adapt heeft veel te bieden, maar heeft ook samenwerking nodig om beter gehoord te worden, om te slagen met onze inzet. Met respect voor ieders, soms afwijkende mening. Binnen onze niche is het zoeken naar gelijkgestemden, met dezelfde passie, gedrevenheid en kwaliteit. Het is mede aan Adapt om in lijn met de doelstelling initiatieven aan te jagen, indien mogelijk in strategische samenwerkingsverbanden.

Het werk van het bestuur wordt gedaan door vrijwilligers die zich binnen hun mogelijkheden inzetten voor de stichting. In een beleids- en activiteitenplan moeten dus uit oogpunt van capaciteit keuzes worden gemaakt. Dit beleids- en activiteitenplan beschrijft de gemaakte keuzes voor 2017.

1. Doelstelling

Het beleidsplan 2017 bevat een uitwerking van de doelstelling van de stichting, zoals verwoord in de statuten. Deze luiden volgens artikel 2:

1. de bevordering van het behoud en het gebruik en het zo nodig assisteren bij het vinden van een herbestemming van panden en andere materiële zaken in het werkgebied waaraan de stichting bijzondere waarde toekent vanuit architectonisch of (cultuur-) historisch perspectief, hierna te noemen Alkmaars erfgoed;
2. de bevordering van de kennis van, onderzoek naar en de belangstelling voor het erfgoed binnen het werkgebied van de stichting en de vergroting van het draagvlak onder de inwoners van deze regio voor behoud van dit erfgoed;
3. de belangenbehartiging van het vermelde erfgoed door het bij eigenaren en overheden onder de aandacht brengen van erfgoedbelangen en door te streven naar gebruik, onderhoud, herstel en behoud van dit erfgoed;
4. en voorts al hetgeen met een en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord.

Bij het bereiken van deze doelstellingen worden prioriteiten en een modus operandi gekozen die volgt uit de werkwijze zoals beschreven in de statuten gecombineerd met een actuele omgevingsanalyse.

2. Omgevingsanalyse

'Herbestemming is dé opgave voor de komende jaren'. Dit stelt het College van Rijksadviseurs in haar advisering aan het Rijk over herbestemmingsopgaven. Door verschillende maatschappelijke ontwikkelingen is er de laatste jaren sprake van een toenemende leegstand van karakteristieke gebouwen. Denk hierbij aan de afname van de bevolkingsgroei, wijzigende woonwensen, veranderende opvattingen over werkplekken, online winkelen, ontkerkelijking en de schaalvergroting in de landbouw. Voor de meeste gebouwen worden nieuwe functies gevonden. In sommige gevallen wordt gekozen voor sloop. Voor incourante monumenten ligt dit een stuk lastiger. Gezien de monumentale waarde is sloop vaak geen optie. Het type erfgoed maakt het vinden van een nieuwe bestemming vaak niet eenvoudig.

Juist de incourante karakteristieke gebouwen kennen een groeiende leegstandsproblematiek. Vooral religieus erfgoed zoals kerken en kloosters, militair erfgoed zoals forten en bunkers, commercieel vastgoed zoals winkelruimtes en kantoren, industrieel erfgoed zoals de Ringersfabriek en agrarisch erfgoed zoals stolpboerderijen in de Schermer hebben te maken met een onzekere toekomst. Zo komt als gevolg van ontkerkelijking 25-50% van de kerken de komende jaren leeg te staan (landelijk 2.000 van de 4.200 kerken). Ook zal als gevolg van schaalvergroting naar verwachting 30% van de agrarische gebouwen geconfronteerd worden met leegstand. Het industrieel erfgoed kent, ondanks vele succesvolle herbestemmingen (bijvoorbeeld de Westergasfabriek in Amsterdam), nog steeds een grote toekomstige herbestemmingsopgave. Leegstand zet de leefbaarheid van steden en regio's onder druk terwijl sloop de kwaliteit van de omgeving vermindert.

Duurzame benutting als opgave
Overheidsbeleid rond erfgoed richt zich van oudsher op restauratie en instandhouding. Met alleen restauratie en onderhoud kunnen niet alle monumenten onderhouden en behouden worden, zeker niet als een monument leegstaat of zijn functie dreigt te verliezen. Om monumenten te kunnen behouden is een duurzame benutting noodzakelijk.

Jong erfgoed
Naarmate gebouwd en landschappelijk erfgoed van oudere datum is, is er minder discussie over de waarde van dat erfgoed. Bouwwerken en (agrarische en stedenbouwkundige) landschappen die jonger zijn dan circa 75 jaar, bijvoorbeeld de architectuur uit de wederopbouwperiode, kan op minder bescherming van publiek en politiek rekenen. Slechts weinigen voelen zich geroepen om de verhalen en ontstaansgeschiedenis te belichten van een dergelijke plek, en zo de betekenis te vergroten die mensen eraan toekennen. Een erfgoedstichting als Adapt kan daarin een waardevolle rol spelen.

Herstructurering binnenstad
Voor de binnenstad en buurtwinkelcentra signaleert Adapt een trend dat de leegstand onder winkelruimtes toeneemt. De binnenstad wordt beschouwd als huiskamer van Alkmaar. Voor een gezonde detailhandelsstructuur in Alkmaar is herstructurering of misschien zelfs herverkaveling in de winkelgebieden nodig, waarbij winkelruimtes andere functies krijgen die de dynamiek van de straat levend houden. Dergelijke thema's vragen tegenwoordig niet om een benadering op objectniveau, maar op straat- of wijkniveau.

Beschermd stadsgezicht
Landelijk wordt ook de volgende definitie van erfgoed gebruikt: *al de materiële, immateriële, zichtbare en onzichtbare overblijfselen van onze maatschappelijke ontwikkeling, die wij waardevol vinden voor ons gemeenschappelijk geheugen en onze identiteit.* Verspringende bouwhoogtes in de binnenstad als onderdeel van het beschermd stadsgezicht staan in Alkmaar onder druk, door een ongewenst neveneffect van actualisatie van bestemmingsplannen. Verspringende hoogtes worden in bestemmingsplannen niet langer vastgelegd maar vervangen door een maximale bouwhoogte per straat of gevelwand. Dit historische kenmerk wordt daardoor nu verdrongen door hogere nieuwbouw die de ruimere grenzen van het bestemmingsplan opzoekt. In de Langestraat is deze storende ontwikkeling te zien, die op de lange duur schadelijk is voor het stadsgezicht.

Nieuwe wetgeving
Bovenal staan we voor nieuwe uitdagingen op inhoudelijk vlak. De Monumentenwet uit 1988 is in 2016 grootschalig geherstructureerd. Hierbij werd de wet opgeknipt in de Erfgoedwet en de Omgevingswet. In de Erfgoedwet 2016 staan de regels t.a.v. archeologie, de aanwijzing van monumenten en subsidie. Kortweg wordt in de Erfgoedwet bepaald wat in Nederland onroerend cultureel erfgoed is. In de Omgevingswet worden de regels voor de omgang met de fysieke leefomgeving geïntegreerd, waaronder de omgang met dit cultureel erfgoed. 1 juli 2016 is de Erfgoedwet in werking getreden. Het Rijk delegeert de monumentenzorg steeds meer naar provincies en gemeenten. Provincies voeren een steeds meer divergerende ambitie uit op erfgoedgebied. De gemeente Alkmaar heeft in 2016 nieuw erfgoedbeleid vastgesteld, dat de komende jaren wordt uitgevoerd. De politiek gaat hierbij uit van meer verantwoordelijkheid en inzet van burgers en maatschappelijke organisaties en streeft een participatiemodel na. De verantwoordelijkheid voor het erfgoed en de zorgvuldige omgang wordt steeds vaker binnen bepaalde kaders bij de eigenaar/initiatiefnemer gelaten.

Los van de veranderende wetgeving doet de mening opgeld bij beleidsmakers dat monumentenbescherming overheidsbeleid is dat de maatschappij hindert. Dat mag zo zijn, maar de vraag is hoe die erfgoedwaarde dan op een andere manier een evenwichtige positie in afwegingsprocessen kan krijgen, als een beschermde status dat niet is. Een zoektocht is gewenst wat het erfgoedbelang kan onderstrepen in discussies met bijna vanzelfsprekende prioriteit voor geld, veiligheid en economie.

Verkiezingsprogramma's
In maart 2018 zijn de volgende gemeenteraadsverkiezingen. Vanaf april 2017 zijn lokale politieke partijen bezig met het opstellen van hun verkiezingsprogramma's. Dit is de periode dat Adapt invloed kan uitoefenen op een erfgoedparagraaf in de verkiezingsprogramma's, of stellingname kan stimuleren inzake de toekomst van bepaalde objecten in de gemeente.

Gepaste momenten voor publiciteit
Hoewel via samenwerking en verbinding het belang van behoud en herbestemming van Alkmaars erfgoed het beste is gediend, leert de ervaring ook dat deze belangen nog wel eens het onderspit delven op beslissende momenten. Nadrukkelijk is Adapt zich bewust van de kracht van publiciteit en media-aandacht voor de standpunten van Adapt. Dit middel zal op gepaste momenten worden ingezet. Bepaalde door Adapt geïnitieerde activiteiten creëren zelf ook een nieuwe kans en actualiteit voor de media om aandacht te besteden aan herbestemming.

Aanpassen aan veranderingen
Het medialandschap verandert en de mediaconsumptie van de Alkmaarse bevolking. Oplage- en bereikcijfers van dag- en weekbladen lopen al jaren terug, het lezersbestand vergrijst. Populaire socialmedia-kanalen zoals Facebook worden alweer verdrongen door nieuwe middelen. Nieuwe vormen van communicatie met nieuwe publieksgroepen is essentieel om Adapt in Alkmaar op de kaart te zetten en te houden. Een publieksgerichte aanpak is hierbij wenselijk, zo niet essentieel. Zo is ook betrokkenheid van jongeren bij Alkmaars erfgoed van groot belang voor een vitale stichting.

Interactieve communicatiemiddelen van de stichting functioneren als 'voelsprieten' voor maatschappelijke trends en ontwikkelingen. Die helpen de bestuursleden om ook buiten de eigen kring op te vangen wat leeft in de gemeente. Bestuursleden gebruiken deze signalen om dit door te vertalen in (nieuwe voorstellen voor) een actuele beleidslijn. Vanuit betrokkenheid en deskundigheid willen zij, door te luisteren naar ervaringen en argumenten en de signalen uit de Alkmaarse samenleving, het beleid uitzetten en de koers van de organisatie waarborgen.

3. *Modus operandi*

Het tweede lid van artikel 2 beschrijft de wijze waarop Adapt de doelen tracht te bereiken:

1. het beïnvloeden van en het samenwerken met eigenaren, huurders en exploitanten van (al dan niet geregistreerd) Alkmaars erfgoed, de gemeentebesturen in het werkgebied van de stichting, andere vergunningverleners indien het bevoegd gezag een ander overheidsorgaan is en van andere relevante instellingen of organisaties;
2. het mobiliseren van het publiek en het beïnvloeden van de publieke opinie;
3. het doen van voorstellen en het geven van adviezen, die behoud en herbestemming mogelijk maken;
4. onderzoek van bronnen en literatuur in openbare en particuliere archieven, bibliotheken en verzamelingen en het verzorgen van publicaties over de uitkomsten van dit onderzoek;
5. alle andere wettige middelen en activiteiten, die aan het doel bevorderlijk kunnen zijn.

Voorop staat bij de modus operandi een open houding die open staat voor samenwerking en dialoog in de stad. Een stichting als Adapt heeft weinig tot geen machtsmiddelen om de doelen te bereiken. Veel kan bereikt worden door het opbouwen van gezag. Gezag kan verworven worden door de achtergrond van de bestuursleden (van onbesproken gedrag), het delen van kennis en inzichten, en ook open staan voor de kennis en inzichten van anderen. Adapt zal niet snel gaan procederen tegen vastgoedpartijen in Alkmaar, maar zoekt altijd de (publieke) dialoog op basis van onderbouwde argumenten, met respect voor de mening van de wederpartij als deze vasthoudt aan een ander standpunt dan het onze.

Adapt wil op die manier eigenaren van erfgoed uitnodigen om de dialoog over herbestemming aan te gaan. De stichting wil zo eigenaren van objecten die hun oorspronkelijke functie verliezen, verleiden om gebruik te maken van beschikbare expertise in de zoektocht naar nieuwe functies voor een object. Dit moet leiden tot reële opties om het erfgoed weer een rol te laten spelen in de Alkmaarse samenleving. De stichting kan uit ideëel oogpunt de eigen expertise op maat aanbieden, afhankelijk van het vraagstuk dat voorligt en het belang dat de stichting eraan hecht. De meerwaarde van Adapt is dat verschillende disciplines met elkaar in contact worden gebracht om samen te kijken naar het object dat een nieuwe functie behoeft.

Adapt wil niet meedoen aan luchtfietserij: ideeën voor nieuwe functies zijn daarom bouwkundig, technisch en bedrijfsmatig getoetst, zodat een functionele en rendabele exploitatie in de rede ligt.

Foto: Ruud van Workum

Samenwerking zoeken we ook met andere organisaties op het gebied van cultuurhistorie, architectuur en stedenbouw, die andere belangen vertegenwoordigen. Die samenwerking dient er vooral voor om activiteiten af te stemmen. Wij denken hierbij met name aan de Historische Vereniging Alkmaar (HVA), de andere historische en erfgoedverenigingen in het werkgebied en het Architectuur Informatiecentrum Alkmaar (AIA). Wij zien de HVA en AIA als overlegpartners op het gebied van herbestemming, cultuurhistorische en architectonische aanpak.

4. Bescherming stads- en landschapsgezicht

4a. Bescherming stadsgezicht

Het huidige beschermde stadsgezicht wordt gekenmerkt door onder andere de naast elkaar gelegen panden met verschillende hoogten, kapvormen en gevelbreedte met stegen. In het bestemmingsplan zijn alleen de beeldbepalende panden en monumenten strak bestemd, op basis van het bestaande bouwvolume. Het doel hiervan is het behoud van de parcellering, bouwhoogte en het straatbeeld. Honderden panden in de binnenstad en de schil hebben echter niet die beschermde status. Bij deze panden wordt in de sinds 2011 en 2012 geldende bestemmingsplannen voor de binnenstad een hogere bouwhoogte toegestaan dan de huidige situatie. Voor hele straatwanden kan meters hoger worden gebouwd op plekken pal naast monumenten en beeldbepalende panden, of op plekken waar panden onverhoopt afbranden.
Die nieuwe realiteit uit het bestemmingsplan blijkt voor pandeigenaren een onbenutte verdiencapaciteit op te leveren. Op plekken waar herbestemming de levensduur van bestaande panden kan verlengen, waardoor er hier waardevol cultuurhistorisch erfgoed kan ontstaan voor volgende generaties, wordt de verleiding voor de pandeigenaar te groot om met sloop-nieuwbouw het verdienpotentieel maximaal te benutten.

Een recent voorbeeld hiervan is schoenenzaak Mulder aan de Laat. Ook op de plek van de afgebrande panden van Spaander aan de Langestraat komen er veel hogere panden voor terug dan er stonden. Als we niet oppassen, gaan de komende decennia alle eigenaren van onbeschermde panden de standaardgrenzen uit het bestemmingsplan op 16, 12 en 10 meter opzoeken met sloop-nieuwbouw. En als het college steeds gebruik maakt van de bevoegdheid om hiervan iets af te wijken, kan daar zelfs nog eens 10% bovenop komen.

Adapt maakt zich zorgen over de druk die dit geeft op het gewenste behoud en de herbestemming van bestaande panden en over de aantasting van het beschermd stadsgezicht.

Tijdens de commissievergadering Ruimte van 6 september 2016 schaarde een groot deel van de raadsfracties zich achter deze zorgen. De wethouder verklaarde dat dit het beste kon worden rechtgezet in de Omgevingsvisie, die nu in de maak is voor het totale grondgebied van de gemeente Alkmaar. Adapt wil door actieve betrokkenheid bij het opstellen van deze omgevingsvisie borgen dat deze toezegging aan de gemeenteraad ook gestand wordt gedaan.

4b. Bescherming wijken rondom de binnenstad

Voor jongere panden en stedenbouwkundige ensembles die nog niet zo oud zijn, bestaat minder waardering en juridische bescherming. We denken onder meer aan de voor- en naoorlogse wijken rondom de binnenstad. Adapt heeft oog voor de architectonische en cultuurhistorische waarde hiervan, en verwacht dat dit in de komende jaren steeds meer aandacht kan vergen. Bij herstructurering van wijken door gemeente en woningcorporaties biedt Adapt zich nu al aan als gesprekspartner.

4c. Bescherming landelijk gebied Schermer

In 2005 startte de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed een procedure om de Schermer aan te wijzen tot beschermd landschapsgezicht. De rijksdienst schreef het aanwijzingsrapport *"Toelichting bij het besluit tot aanwijzing van het beschermd dorpsgezicht Droogmakerij De Schermer gemeenten Schermer en Alkmaar (Noord-Holland)"*.

Rijksbeleid
Elf jaar later bevindt dit dossier zich in een diepe la. De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed overweegt deze procedure binnenkort af te ronden met een negatieve uitslag.
Het rijksbeleid is met het zittende kabinet-Rutte sterk van koers veranderd. Nadat de *AMvB ruimte* controversieel was verklaard na de val van het kabinet, is onder het volgende kabinet het *Besluit algemene regels ruimtelijke ordening* opgesteld. Dit besluit legt nationale ruimtelijke belangen vast. Het kabinetsbeleid is erop gericht om het aantal regels terug te dringen. De ruimtelijke onderwerpen van nationaal belang zijn daardoor beperkt. Hierdoor komt onder andere de aanwijzing van nationale landschappen te vervallen. De gemeente Schermer lag in het Nationaal Landschap Laag Holland. De aangrenzende gemeente Beemster heeft als werelderfgoed nog wel speciale aandacht in het rijksbeleid.

Volgens de huidige minister zijn er vandaag de dag betere instrumenten dan een rijksbeschermde status om een landschapsgezicht te borgen. Mogelijk wordt hier gedoeld op een gemeentelijke erfgoedverordening, of op de wettelijke veranderingen door de invoering van de Omgevingswet.

Foto: Ritske Velstra

In de Alkmaarse Erfgoedverordening is de mogelijkheid tot het aanwijzen van een gemeentelijk beschermd stads- of dorpsgezicht opgenomen. Het is een reeds bestaand element uit de verordeningen van de voormalige gemeenten Graft-De Rijp en Schermer. Deze bescherming kan overigens ook door derden worden aangevraagd. Tevens toegevoegd is de mogelijkheid tot het beschermen van een cultuurhistorisch waardevol gebied. Dit allemaal in het kader van de harmonisatie van de gemeentelijke regelgeving van de drie fusiegemeenten.

Bestemmingsplan Landelijk Gebied 2014 Schermer
De gemeenteraad van Schermer heeft op 30 september 2014 het bestemmingsplan "Landelijk gebied 2014" vastgesteld. Er is dus een redelijk actueel bestemmingsplan dat uiterlijk pas in 2024 actualisatie behoeft. Tot de karakteristieke bebouwing worden in ieder geval de rijksmonumenten, de provinciale monumenten, de stolpen en de molens gerekend. Alle molens binnen de gemeentegrenzen zijn rijks-monumenten en hebben daarnaast een molenbiotoop. De molenbiotoop is in het bestemmingsplan vastgelegd en om die reden zijn de molens apart geïnventariseerd. In aanvulling op de monumenten zijn de stolpen als karakteristieke bebouwing interessant. Sommige stolpen zijn tevens monumenten.

Stolpboerderijen lopen gevaar

Frans van den Berg

Alkmaar ✱ De stolpboerderij is een typisch Noord-Hollands fenomeen, maar deze worden bedreigd. Gemeenten en architecten moeten daar meer oog voor hebben.
Dat stelt de jury van de Arie Kepplerprijs. De vijf juryleden onder leiding van voorzitter en architectuurhistoricus Irmgard van Koningsbruggen beheken de afgelopen periode de inzendingen voor de architectuurprijs.
In de categorie woningbouw zaten ook twee verbouwde stolpboerderijen. „Hiervin schuilt een belangrijke opgave voor de toekomst, zón die nog te vaak over het hoofd wordt gezien. Misschien moeten we bij de volgende editie de stolp als aparte categorie te introduceren." Noord-Holland kent zo'n 5.500 stolpboerderijen die voor het grootste deel geen agrarische functie meer hebben. Deze krijgen een nieuwe functie als woonhuis of kantoor, winkel of horeca. Een aantal stolpen is beschermd als rijks-, provincial- of gemeentelijk monument, maar voor de meeste geldt dit niet. Daar zit een probleem, dat de jury typeert als 'stolpafbraakbeleid'. Er is te weinig oog voor de landschappelijke betekenis van de stolp. Te vaak worden deze gebouwen hartelooz toegetakeld of zonder legitieme reden afgebroken en vervangen door een nieuwbouwexemplaar met plastic dakkapellen.

Bommelhoeve
Zo erg is het niet gegaan bij de herbestemming van provincial monument de Bommelhoeve in Bergen. Deze is verbouwd tot woonhuis met een Bed and Breakfast. De woonboerderij zogt bewondering, maar weet geen nominatie binnen te slepen. „De jury pleit er niet voor om stolpen tot in het kleinste detail te reconstruueren, het is ook mogelijk om het op een goede hedendaagse manier aan te pakken. Belangrijk is dat de essentie van het gebouw in haar waarde wordt gelaten."
Tot de uiteindelijke nominaties voor de prijs in deze categorie weten drie projecten door te dringen. De eerste zijn de Tuigelweg-blokken in Amsterdam. In 1993 ontwierp J.H.W. Leliman voor de Transvaalbuurt binnen het stedenbouwkundig plan van Berlage een ensemble van vijf blokken. Twee van de vijf blokken moesten worden gesloopt en vervangen door nieuwbouw. „Architectenbureau Mjölf heeft de architectuur van Leliman op alle niveaus begrepen en een intelligente eigentijdse interpretatie gemaakt. Het is een ongelofelijk knappe prestatie om dit soort kwaliteit voor elkaar te krijgen in blokken die voor de helft uit sociale woningbouw bestaan. Een fichtend voorbeeld voor de woningbouw in Nederland", stelt de jury.

Strandhuis
De andere twee nominaties staan in Egmond en Schoorl. In Egmond aan den Hoef viel de jury voor vakantiewoning Le Cabin, die is ontworpen door Tijmen Ploeg Architecten. „Een huis dat je als een tent haast opbreken en ergens anders meer kunt zetten. De kwaliteit van het huis komt juist goed uit de verf door de gekozen locatie, namelijk de duinen. Le Cabin past bij het strand. Het is een zelfbouwziensend tijdelijk huis, dat water uit de grond zentrekt en afvalwater weer afvoert."
De jury viel ook voor het ontwerp van Paul de Ruiters Architecten van een villa in Schoorl, al had de terp iets lager gemogen. „De lichtinval is een feestje. Het was een goede zet om voor drie sheddaken te kiezen in plaats van een plat dak. De combinatie tussen zwart hout en beton werkt goed."
De jury constateert dat er een grootiende tendens is om beton te beschilderen en dit interieur laat juist zien hoe mooi kaal beton kan zijn. „Villa Schoorl is fenomenaal van binnen naar buiten bedacht. Dat uit zich in bijzondere ruimten die in elkaar overlopen, doorzichten en het samenspel van interieur, architectuur en landschap. Deze nominatie is ook een plaats voor de bewoners die de bouw zelf hebben begeleid, waardoor het echt hun huis is geworden."

Egmond en Schoorl genomineerd

Discussie heropenen
De *adviescommissie landschap en water* adviseerde tijdens de participatie voor de erfgoednota om de discussie te heropenen rondom de beschermde status van cultuurhistorische aspecten in Schermer met de betrokken partijen. Hierbij zou de ervaring in de Beemster moeten worden betrokken. Op zijn minst verdient het unieke watersysteem volgens deze adviescommissie bescherming.

Werelderfgoedstatus
Aandacht voor dit gebied en specifiek de stolpen en de Wederopbouwperiode wordt aanbevolen in de advisering in het kader van de participatie door de adviescommissie *cultuurhistorische waarden*. Bovendien adviseerde ook deze commissie tijdens de participatie om de mogelijkheden te onderzoeken om Schermer de Werelderfgoedstatus te geven en/of beschermd dorps- en landschapsgezicht. Dit om het unieke karakter extra te benadrukken, bewustwording in gang te zetten en bescherming mogelijk te maken.

Gemeentelijke en provinciale monumenten
In de voormalige gemeente Schermer is voorheen geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid tot het vaststellen van een gemeentelijke monumentenlijst. De gemeente is in 2016 gestart met een inventarisatie van de monumentale bebouwing. Er zijn in het buitengebied diverse provinciale monumenten, zoals raadhuis Wittenburgh en de Huigendijk als onderdeel van de Westfriese Omringdijk. Elders zijn ook onderdelen van de Stelling van Amsterdam aangewezen als provinciaal monument, zoals duikers, sluizen en forten. Ook enkele stolpboerderijen genieten de provinciale monumentenstatus. De provincie is bezig met een herijking van de provinciale monumentenlijst. De provincie wil zich vooral richten op het behoud en ontwikkeling van objecten en structuren die bepalend zijn voor de identiteit van Noord-Holland, zoals historische dijken, stolpen en molens. Dit biedt kansen om wezenlijke onderdelen van het Schermer landschap onder provinciale bescherming te brengen, zoals waterstaatkundige elementen.
Objecten maken alleen enige kans als die aansluiten op de structuurdragers zoals omschreven in de Leidraad Landschap en Cultuurhistorie. Heel af en toe voegt de provincie nog een nieuw monument toe aan deze lijst, mits deze onderdeel is van een van de structuurdragers. De provincie is hier terughoudend mee, omdat de laatste jaren minder wordt ingezet op sec behoud, maar meer op ontwikkelen met kwaliteit. De Leidraad Landschap en Cultuurhistorie wordt daarom momenteel geactualiseerd.

Provincie duldt geen theetuin in de polder

Rob Bakker

Zuidschermer ● Een tuin met tien tot vijftien fruitbomen en een stuk of zeven tafels op een strook grond van 80 bij 25 meter midden in de Schermer. De fietsende recreant kan er in de zomermaanden van vrijdag tot en met zondag terecht voor koffie, thee, frisdrank, een taartje met fruit uit eigen tuin of een biologisch en duurzaam verantwoorde lunch.
Bovendien bieden de fruitbomen volgens de initiatiefnemers meer 'biodiversiteit' in de Schermer, wat goed is voor de bedreigde bijenstand.
Je zou zeggen zeggen: wie of wat kan hier tegen zijn? Maar dat valt toch nog aardig tegen, weten Edwin van der Voort en Kim Kamperman. Het stel kwam in 2011 vanuit Haarlem naar de Laanweg bij Zuidschermer. Hij gaat dagelijks voor zijn werk als manueel therapeut naar Badhoevedorp, zij runt vanuit de schuur haar eigen ontwerpbureau. Koken en bakken is een gezamenlijke passie. Daarnaast houden ze zich als vegetariërs al jaren bezig met duurzame voeding.
„In Weesp en de Beemster zijn theetuinen waar wij graag komen", zegt Edwin. „Dat bracht ons op het idee om een theetuin te beginnen op de koze strook grond tussen het erf en het boerenlandelijk gebied. We hebben alle omwonenden die hier aan de weg wonen geïnformeerd en iedereen was positief. 'Leuk idee', werd er gezegd."

Edwin van der Voort en Kim Kamperman bij de strook grasland waar ze een theetuin van willen maken

FOTO: ING. J. VAN JONG

Leeghwaterdag
Deelname aan de Leeghwaterdag bevestigde het vermoeden van Kim en Edwin dat er grote belangstelling van (fiets)recreanten zou kunnen bestaan. Voor het theetuinplan, inmiddels omgedoopt tot 'Proef de Schermer', was echter een wijziging van het bestemmingsplan noodzakelijk.
De toenmalige gemeente Schermer was verdeeld. Fruitbomen op een stukje Schermergrond, ook al is dat maar een strook van 25 meter breed, dat kon in de ogen van een nipte meerderheid niet door de beugel.
Het stel kreeg nieuwe hoop toen de gemeente Schermer op was gegaan in de nieuwe gemeente Alkmaar en het college liet weten dat er in de polder meer mogelijk moest zijn. Tot het gewenste resultaat heeft dat nog niet geleid. Er belandde zelfs een gemeentelijke aanschrijving op de deurmat. De struikjes en bomen die al geplant waren, moesten verdwijnen. Ook een stukje wegverharding moest weg.
Volgens verantwoordelijk wethouder Anjo van de Ven handelt de gemeente slechts in opdracht van de provincie. Waar de gemeente soepelheid bepleit, daar eist de provincie handhaving van de regels, aldus Van de Ven, reagerend op vragen van VVD'er Bram Eekhout. „De gemeente kan een eis van de provincie om te handhaven niet domweg negeren."
Dat betekent niet alleen dat Edwin en Kim binnenkort hun eigen boompjes moeten omzagen, maar ook dat er helemaal geen sprake kan zijn van het aanplanten van nieuwe fruitbomen.

Groene woestijn
„Erg jammer omdat ons plan ook meer diversiteit in de polder brengt", zegt Van der Voort. „In het bestaande bestemmingsplan wordt alleen gekeken naar het erfgoed van de Schermer polder. Het moet blijven zoals het al eeuwen is, daar komt het op neer. Maar vergeten wordt dat de Schermer in feite een grote groene woestijn is voor bijen. Er is alleen maar gras, vrijwel geen bloemen of fruitbomen. En dat terwijl de bij een onmisbare schakel in de voedselvoorziening is."
De gemeente voert binnenkort nog gesprekken met de provincie, belooft Van de Ven. Doel is een wat soepelere opstelling, zodat de theetuin mogelijk toch wordt geduld.

Debat aanmoedigen
Samen met de Schermer Molensstichting wil Adapt zo spoedig mogelijk een debat aanmoedigen en faciliteren over de optimale manier van bescherming van het landschapsgezicht, zonder het gebied economisch op slot te zetten. De agrarische functie blijft zeer belangrijk, maar een status van het erfgoed in de Schermer en een functie daarvan gerelateerd aan toerisme (daar zijn mogelijkheden voor, bijvoorbeeld de huidige aandacht voor de Schermer van het Nederlands Bureau voor Toerisme en Congressen, NBTC) kan een tweede economische drager voor het landschap worden.
Vanuit dit perspectief kunnen belangenafwegingen anders uitpakken dan voorheen. De hoop op een (rijks-)beschermde status hebben we in het verkiezingsjaar 2017 voor de Tweede Kamer daarom nog niet opgegeven, als dat in onze optiek de beste garantie zou zijn voor behoud van het karakteristieke landschapsgezicht in de Schermer.

De timing heeft te maken met de geplande verschijning van de gemeentelijke Omgevingsvisie in de eerste helft van 2017. De gewenste bescherming van de Schermer kan hierin een plek krijgen.

5. Shortlist/ Longlist gekoesterd erfgoed 2017

Naast de algemene bescherming van het stads- en landschapsgezicht en thema's en trends op het gebied van behoud en herbestemming, zoals de vitaliteit van de winkelgebieden door herstructurering, zijn er een aantal objecten in de gemeente waaraan we prioriteit geven om onze aandacht op te richten. Daarvoor hebben we een shortlist voor de korte termijn en een longlist van objecten die we in de gaten houden maar nog geen direct aandacht vragen.

Shortlist

Voor het 2017 hanteren we daarvoor de volgende **shortlist,** die tot pro-actieve opstelling van Adapt aanleiding geeft:

1. Westerlicht, eigendom Noordwest Ziekenhuisgroep Alkmaar
2. Schutterswei, eigendom GTP Projectontwikkeling Alkmaar
3. Harmoniecomplex, eigendom gemeente Alkmaar
4. Waterlopen en dijklichamen in de Schermer

Ad 1. Westerlicht
In juli 2016 maakte het Noordwest Ziekenhuis bekend dat de verhuisplannen naar Heerhugowaard zijn afgeblazen. Het ziekenhuis gaat uitbreiden en vernieuwbouw plegen in de Alkmaarderhout. Het ziekenhuis heeft twee rijksmonumenten in eigendom, het Westerlicht en de Cadettenschool. De Cadettenschool is momenteel in gebruik door het ziekenhuis als kantoorruimte en dialysecentrum. Westerlicht staat al lange tijd leeg.

In het najaar van 2016 kwamen erfgoedvereniging Heemschut, het Cuijpersgenootschap, de Historische Vereniging Alkmaar en Adapt in het geweer tegen het raadsvoorstel. Heemschut pleitte voor een goede cultuurhistorische verkenning voordat plannen werden gemaakt, het Cuijpersgenootschap sloot zich daarbij aan en wees expliciet op de wederopbouwarchitectuur op het ziekenhuisterrein. Het leverde een motie op waarbij de gemeenteraad aandrong op maximaal behoud en bescherming voor de rijksmonumenten Westerlicht en Cadettenschool.

Het raadsbesluit om mee te werken aan de plannen van het ziekenhuis, haalde het echter ook. Adapt neemt sindsdien deel aan een klankbordgroep van ziekenhuis en gemeente. De zeggenschap van de klankbordgroep is onduidelijk, maar deze moet wel meepraten binnen uitgangspunten zoals:

- *'Het is denkbaar dat deze panden in de toekomst een andere invulling krijgen. Daarom wordt voor deze panden een gemengde functie voorgesteld. Welke functies hier passend zijn wordt nader uitgewerkt en bij vaststellen van het bestemmingsplan aan de gemeenteraad voorgelegd.'*
- *'In overleg met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed wordt bekeken welke mogelijkheden er zijn voor een nieuwe invulling van Westerlicht.'*
- *'Het ziekenhuis ontwikkelt op korte termijn een plan voor hergebruik. Gestreefd wordt naar een toekomstbestendige herontwikkeling ten behoeve van gebruiksfuncties van het ziekenhuis.'*
- *'Het college maakt bij de vergunningverlening een afweging tussen de monumentale waardevolle elementen en een toekomstbestendig gebruik van het gebouw. Hierbij zal ook gekeken worden naar de ruimtelijke relatie tussen Westerlicht en de Cadettenschool en de uitstraling van beide gebouwen naar zijn omgeving.'*

'Westerlicht in gevaar'

Rob Bakker

Alkmaar * Westerlicht is in gevaar. Die waarschuwing laat erfgoedstichting Adapt horen naar aanleiding van de toekomstplannen van de Noordwest Ziekenhuisgroep.
Het ziekenhuisterrein telt twee monumenten: de Cadettenschool uit 1893, en Huize Westerlicht uit 1932 aan de Prinses Julianalaan.
Volgens Adapt wil de ziekenhuisdirectie van het monument Westerlicht alleen de voorkant laten staan. Zij- en achterkant meten worden gesloopt. Daarom kreeg de voorkant in 2014 nog wel een onderhoudsbeurt maar wordt sinds 2004 aan de verrotting van zij- en achterkanten niets meer gedaan. Achter Westerlicht komt de nieuwbouw van het ziekenhuis tot 29 meter hoog. Over de afstand hiervan tot Westerlicht wordt niets gezegd.
Volgens Adapt wil de ziekenhuisdirectie dat Westerlicht en de Cadettenschool vrijstaande gebouwen blijven die in de toekomst los verkocht kunnen worden.

Verkoopwaarde

Adapt gelooft niet dat het ziekenhuis zelf Westerlicht in gebruik wil nemen.
Het veel ruimere bestemmingsplan dat van de gemeente Alkmaar wordt verlangd, heeft slechts tot doel de verkoopwaarde van Westerlicht en de grond er omheen met vele miljoenen te verhogen.
Er wordt volgens Adapt 'voorgesorteerd op de verkoop van Cadettenschool en Westerlicht'. Zo gaat winstbejag ten koste van een waardevol rijksmonument. De organisatie, die donderdag inspreekt bij de commissie ruimte, vindt dat voor Westerlicht eerst serieus de mogelijkheid moet worden onderzocht om het gehele monument een woonfunctie te geven. Dat vergt volgens Adapt de minste ingrepen.

Noordwest heeft op 18 juli 2016 de omwonenden geïnformeerd over het besluit om in Alkmaar te blijven. In het najaar 2016 wilde men een tweede informatiebijeenkomst houden, maar onder druk van de politiek komt er nu ook een klankbordgroep met omwonenden en belangengroepen. Als de contouren van de vernieuwbouw bekend zijn, wordt het bestemmingsplan vormgegeven binnen bovengenoemde kaders. Hierin komt ruimte voor het ziekenhuis om in de komende jaren haar plannen verder uit te werken. Een voorontwerp van het bestemmingsplan wordt gedurende zes weken ter inzage gelegd. Iedereen kan kennisnemen van het bestemmingsplan en hierop een inspraakreactie geven.

Na de inspraak wordt het ontwerpbestemmingsplan opgesteld. Het ontwerpbestemmingsplan wordt gedurende zes weken ter visie gelegd. In deze periode kunnen zienswijzen worden ingediend, waarna het eventueel gewijzigde bestemmingsplan wordt voorgelegd aan de gemeenteraad ter vaststelling. Naar verwachting zal dit in de tweede helft van 2017 plaatsvinden.

Ad 2. Schutterswei
De penitentiaire inrichting Schutterswei is in 2016 verkocht aan GTP Projectontwikkeling, met de bedoeling dit om te bouwen tot hotel met restaurantfuncties en wellness-voozieningen. Woningbouw is door de gemeente ook toegestaan, maar dit zou betekenen dat alleen het entreegebouw blijft bestaan en de gebouwen erachter worden gesloopt om ruimte te maken voor nieuwbouw. Adapt wil bevorderen dat zoveel mogelijk van Schutterswei behouden blijft in een herontwikkeling.

'Hotel Schutterswei' moet eind 2017 open

Gerard van Engelen

→ Vervolg van voorpagina

Alkmaar ■ Luxe logeren in een voormalige bajes. In 2017 moet dat mogelijk zijn in Alkmaar. Aan de Prins Bernhardlaan, in de groene omgeving van De Hout.

Er komt niet alleen een hotel, maar ook een restaurant, een bar en wellness-voorzieningen. De overdracht is in december, omdat de gemeente tot die tijd een overeenkomst heeft met een filmproductiebedrijf. Dat gebruikt Schutterswei al enige tijd als opnamelocatie voor de SBS6-serie 'Cellblok H'.

Schutterswei is in 1884 door het Rijk gebouwd als gevangenis. De gemeente heeft de grond indertijd geleverd onder de voorwaarde dat de plek zou worden teruggegeven als de gevangenis zijn functie zou verliezen. Dat is in 2011 gebeurd.

In 2014 kwam GTP Vastgoedontwikkeling met het hotelplan. Het college zag dat wel zitten. Het alternatief, openbare verkoop, trok minder aan. Sloop vond het college niets. Verantwoordelijk wethouder Anjo van de Ven (OPA, ruimtelijke ordening) liet in 2014 al weten Schutterswei als een beeldbepalend pand te zien, onderdeel van het 'architectonisch DNA' van Alkmaar. Van de Ven vond dat de gemeente alles in het werk moet stellen om het pand te behouden en een herbestemming te geven als wooncomplex of hotel.

De gemeente wil nog niet zeggen wat er wordt betaald voor het complex. „Dat kan pas als de contracten getekend zijn, eind dit jaar."

Schutterswei wordt niet de eerste gevangenis waarin een hotel wordt gevestigd, benadrukt GTP-directeur Jerry Breg. „De bekendste is de Librije in Zwolle. Verder heb je nog het arresthuis in Roermond, het Huis van bewaring in Almelo, het Oostereiland in Hoorn en de Tuin van Noord in Rotterdam. Onze plannen lijken het meest op die van het Arresthuis."

ad 3. Harmoniecomplex
Het Harmoniecomplex is momenteel eigendom van de gemeente. De schouwburg uit 1867 is een gemeentelijk monument, ook het entreegebouw met glazen pui aan het Doelenveld behoort daartoe. De bebouwing aan de kant van het Doelenveld heeft discutabele monumentale of stedenbouwkundige waarde en beperkte gebruiksmogelijkheden. Het bestemmingsplan staat hier hogere bouwhoogtes toe tot 7 en 9 meter goothoogte, waardoor sloop-nieuwbouw na verkoop waarschijnlijk een discussiepunt wordt. Buiten kijf staat dat de stedenbouwkundige kwaliteit van het Doelenveld aanzienlijk kan toenemen als de bebouwing hier plaatsmaakt voor een nieuwe ontwikkeling. Maar uit oogpunt van duurzaamheid zou juist weer hergebruik aangemoedigd kunnen worden. Adapt onderschrijft de ambities uit de Nota van Uitgangspunten Doelenveld uit 2013, maar wil wel bewaken dat de schouwburg uit 1867 aan de Gedempte Nieuwesloot zijn waarde behoudt. Een nuttige functie aan deze kant die de levendigheid van de Gedempte Nieuwesloot bevordert, kan Adapt wellicht aanmoedigen. De zijde van het Doelenveld levert een vraagstuk op waarbij Adapt nauw betrokken wil zijn.

ad 4. Waterlopen en dijklichamen in de Schermer
In de nieuwe Omgevingswet wordt minder van bescherming en meer van de redelijkheid uitgegaan. Dat veronderstelt redelijkheid bij de spelmakers en oog voor aanwezige cultuurhistorische waarden. De waterlopen en dijklichamen staan echter onder druk van overheden en diens ambtelijke projectleiders van civieltechnische werken, die de onbeschermde status zien als een teken dat die cultuurhistorische waarden afwezig zijn en een vrijbrief om ingrepen te plegen aan waterlopen en dijklichamen. Recent in het proces van de herstructurering van de N243 (provinciaal project) en bij de dijkverzwaringen (van het hoogheemraadschap) werd door ambtelijke projectleiders met weinig affiniteit met cultureel erfgoed aanvankelijk zwaar ingezet op veiligheid en budget. Het was aan het tegenwicht van erfgoedorganisaties zoals de Schermer Molensstichting te danken dat cultuurhistorische waarden zichtbaar bleven in waterlopen en dijklichamen. In 2017 is de aandacht van Adapt nodig om nieuwe ontwikkelingen tegenwicht te bieden, ter ondersteuning en op verzoek van de Schermer Molensstichting.

Longlist

Op de **longlist** voor monitoring, die aanleiding geeft tot een reactieve maar alerte opstelling van Adapt, zijn opgenomen:

- Voormalig raadhuis Wittenburgh
- Voormalig Filmhuis Alkmaar c.q. Provadja, Verdronkenoord 12 Alkmaar
- Hervormde kerk Oost-Graftdijk
- Ringersfabriek Alkmaar
- Warenhuis V&D aan de Laat Alkmaar
- PEN-dorp aan de Voltastraat op bedrijventerrein Viaanse Molen Alkmaar
- PTT-telefooncentrale, Bagijnenstraat 17 Alkmaar
- Zusterflat van architect Duintjer uit 1968, hoek Metiusgracht/ Wilhelminalaan Alkmaar

We tonen zo nodig ook onze visie en betrokkenheid bij andere objecten als deze in de actualiteit komen.

Deze lijst wordt bekend gemaakt bij de eigenaren van het erfgoed. Op deze manier denkt Adapt haar betrokkenheid bij deze plekken onder de aandacht te brengen. Het voorkomt dat het bij leegstand een verrassing is voor eigenaar en gemeente dat behoud en/ of herbestemming onze voorkeur heeft.

Het heeft de voorkeur om met de gemeente jaarlijks om de tafel te zitten om actuele ontwikkelingen in de stad te bespreken, en mogelijk ook de inhoud van de long- en shortlist door te nemen.

Foto: Regionaal Archief Alkmaar

6. *Communicatiebeleid*

Het communicatiebeleid staat ten dienste van het bereiken van de doelstellingen, en maakt onderdeel uit van de werkwijze. Voorop staat het vergroten van kennis en draagvlak en de bevordering van dialoog. Het communicatiebeleid heeft als inhoud:

- De stichting Adapt zelf, de doelstellingen en werkwijze
- Maatschappelijke ontwikkelingen die invloed hebben op behoud en herbestemming van Alkmaars erfgoed
- De objecten die door Adapt onder de aandacht worden gebracht

Voor de drie sporen gebruikt Adapt het komende jaar de volgende middelen:

- Beheer en onderhoud van een facebookpagina en andere social media, zoals Twitter, Snapchat, Instagram en Pinterest. Om een publiek te bereiken met deze berichten en feedback te krijgen uit de Alkmaarse samenleving, moeten berichten steeds vaker als advertentie verspreid worden op social media. Hiervoor is op de begroting een budget begroot.
- Het beheer en onderhoud van de website adaptalkmaar.nl, die eind 2016 in de lucht kwam.
- na oplevering van de website kan 2 keer per jaar een digitale nieuwsbrief worden verstuurd aan relaties. Verslaglegging en verantwoording over de eerste twee jaren is het eerste onderwerp. Abonnees worden geworven.

- Voor het enthousiasmeren van Alkmaarders, potentiële bestuursleden, sympathisanten en donateurs ontbeert het de stichting momenteel aan een folder waarin beknopt uit de doeken wordt gedaan waar Adapt voor staat. Vooral op informatiemarkten zoals op Open Monumentendagen kunnen we geïnteresseerden nu te weinig meegeven.

Met name oudere Alkmaarders, die minder affiniteit hebben met internet als naslagmedium, vragen hierom. Inmiddels is voldoende uitgekristalliseerd hoe Adapt zich naar buiten toe wil profileren. Daarom staat de productie en distributie van een folder over de stichting in 2017 op de activiteitenlijst en begroting.

- Om jongeren te bereiken, moet eerder worden gedacht aan film en video als communicatiemiddel. Het Ringers Filmfestival in 2014 was een uitstekende manier om de geschiedenis van de Ringersfabriek bij jonge generaties onder de aandacht te brengen en het gebouw te tonen. Een dergelijk initiatief vergt heel veel van de vrijwilligers van Adapt, en kan niet jaarlijks worden herhaald. Wel heeft het duidelijk gemaakt hoe belangrijk bewegende beelden zijn om jongeren voor de historische verhalen te interesseren die betekenis geven aan gebouwen. Stichting Talent And Dreams (STAD) Alkmaar is bereid om een video te maken over een object dat het bijzondere verhaal vertelt van de plek en daarmee betekenis geeft. Het is dan wel noodzakelijk om een financiële bijdrage te leveren aan de productie. De financiële bijdrage is opgenomen in de begroting.
- Adapt creëert ontmoetingsplekken waar discussie en debat kan plaatsvinden over behoud en herbestemming van erfgoed in Alkmaar en de buitengebieden. Het kan zowel gaan om discussie en debat met mensen die beroepsmatig met erfgoed bezig, als om dergelijke bijeenkomsten met belangstellend publiek.
- Waar nodig benut Adapt de podia die voorhanden zijn om een boodschap te verspreiden, zoals het spreekrecht in de gemeenteraad, de informatiemarkt van Open Monumentendag en de redactionele kolommen van dag- en weekbladen.

Erfgoedstichting bezorgd over bouwhoogtes

7. Bijeenkomsten en excursies

De stichting Adapt geeft de voorkeur aan persoonlijk contact om invulling te geven aan de dialoog, de uitwisseling van kennis en ideeën en de samenwerking die we beogen. In 2016 zijn goede ervaringen opgedaan met een excursie met raadsleden, relaties, vastgoedeigenaren en stakeholders naar De Hallen in Amsterdam. De heen- en terugreis, de lunch en de rondleiding boden veel gelegenheid voor informele gesprekken en discussies over de kansen voor herbestemming in de gemeente Alkmaar.

Excursie naar Hallen voorproefje 'Ringers'

Gerard van Engelen

Amsterdam * Een touringcar vol Alkmaarse stadsbestuurders, gemeenteraadsleden en ondernemers is zaterdag neergestreken bij De Hallen in Amsterdam. Ze waren uitgenodigd door Arthur Dontje, de initiatiefnemer voor de Ringers-smaakexperience die volgend jaar in de oude bonbonfabriek in Alkmaar moet komen.
Het concept van De Hallen, een concentratie van gelijkgestemde bedrijven (in dit geval culturele instellingen), ligt ten grondslag aan het Ringersplan voor diverse culinaire smaakbelevingen, waarin de bezoeker het proces van grondstof tot eindproduct op een speelse wijze kan volgen.
De Alkmaar-delegatie kreeg daar te horen dat de uitbater van hotel De Hallen zich ook heeft aangesloten bij de polonaise van ondernemers die willen investeren in het Ringerscomplex. Het 'Ringershotel' zou dan 56 kamers gaan tellen. Ook werden plannen ontvouwd door het installatiebedrijf Unica om de complete energievoorziening van het enorme complex op duurzame wijze tot stad te laten komen via een combinatie van bodemenergie en restwarmte van de huisvuilcentrale in Alkmaar.

De Alkmaarse delegatie vergaapt zich aan de Hallen. FOTO AANGELEVERD

De wandeling, eind 2016 langs de dijken van de Schermer, naar aanleiding van het plan het Hoogheemraadschap Noorderkwartier tot dijkversterking, was een goede gelegenheid tot het opdoen van kennis over de dijken en te discussiëren over de aanpak daarvan. Daarvoor was de wandeling zelf geschikt maar ook de koek en zopie na afloop van de wandeling.

Dergelijke momenten voor ontmoeting wil Adapt blijven bieden. Afhankelijk van de financiële mogelijkheden gaan we op zoek naar passende bestemmingen voor excursies, die leerzaam zijn voor herbestemmingsprojecten op onze short- en longlist.

De Schermer
Gezien het actualiteit van het vaststellen van de Omgevingsvisie voor de gemeente Alkmaar in de eerste helft van 2017, en het thema *'bescherming landschapsgezicht Schermer'* dat daarin hernieuwde aandacht verdient, is het voorstel aan andere erfgoedpartijen een symposium te organiseren samen met de Schermer Molensstichting, Boerderijenstichting NH en Erfgoedvereniging Heemschut over de optimale wijze om met de nieuwe wet- en regelgeving (Omgevingswet) het aangezicht van de Schermer te behouden voor volgende generaties met voldoende mogelijkheden voor economische activiteiten.

Foto: Rob Verhagen

Het symposium over de Schermer met professionele partijen zoals gemeente, provincie, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, belanghebbenden en belangstellenden kan twee weken daarvoor worden voorafgegaan door een gratis excursie voor Alkmaarders en pers met bus en gids door de Schermer dat eindigt in de Starnmeer bij Fort Markenbinnen (provinciaal monument). Deze excursie kan samen

met erfgoedvereniging Heemschut worden georganiseerd. Heemschut heeft Peter Schat beschikbaar als expert die veel over het herbestemde fort Markenbinnen kan vertellen. Voor ons is dit een kans om het thema weer actueel te maken en daarmee twee weken later de relevantie en de nieuwswaarde van ons symposium te verhogen, dat van teleurstellende belangstelling van de pers te lijden kan hebben omdat het dieper ingaat op ingewikkeld ervaren materie rond planologische procedures.

Foto: Rob Verhagen

De Hout
Adapt bereidt een publieke discussiebijeenkomst voor over "De Hout" voor 2017, gericht op raadsleden, beleidsmedewerkers, belangstellenden en betrokkenen. Dit kan omdat inmiddels duidelijk is geworden dat de voormalige gevangenis Schutterswei de functie van hotel krijgt. Westerlicht is nog zeer onduidelijk, ook nu duidelijk is dat het ziekenhuis gaat renoveren in De Hout. Maar hoe het ook zij, Westerlicht geniet grotendeels enige bescherming als rijksmonument. Of het wordt een onderdeel van het ziekenhuis, of het krijgt een andere bestemming; beide mogelijkheden kunnen in de special aan de orde komen. Deze activiteit staat als themabijeenkomst op de begroting.
Om het uit de emotionele en beladen sfeer te halen is het misschien raadzaam de special te laten voorbereiden en uitvoeren met assistentie van externe deskundigheid. Inhuur van externe deskundigheid is nog niet begroot. Hiervoor dient aparte financiering gevonden te worden.

Andermans bijeenkomsten
Op bijeenkomsten van anderen wil Adapt ook een bijdrage leveren. Daarvoor houden we dit soort bijeenkomsten in de gaten en leggen contacten om actief deel te nemen aan debatten en de Alkmaarse actuele kwesties voor het voetlicht te brengen.
Organisaties waar we aan denken zijn.
- AIA, die nadenken over de binnenstad van Alkmaar
- NRP, met een onderwerpen, die herbestemming raken
- Provincie Noord-Holland / Herbestemming NH en Rijksdienst van Cultureel Erfgoed.

8. Fondsenwerving Financiële basis

Het werk van Adapt voeren we uit met vrijwilligers. Daarnaast zijn er vaste lasten die elke organisatie heeft om de werkzaamheden uit te voeren. Bij de herbestemmingprojecten zijn dat o.a. de middelen om bekendheid te geven aan standpunten en het mobiliseren van sympathisanten voor de herbestemming. Daarnaast is een geringe buffer noodzakelijk om acties op te kunnen starten.
Adapt streeft ernaar voor de vaste lasten een structurele inkomstenstroom te krijgen. Dat kunnen donaties of subsidies zijn. Voor acties tot herbestemming wordt gezocht naar projectfinanciering door middel van donaties of fondsen. Met erfschenkingen en vermogensbeheer zouden we de vaste kosten op termijn willen dekken.

Volgens de statuten kan Adapt op de volgende wijze aan fondsen komen:

- Subsidies
- Donaties
- Erfschenkingen
- Fondsen
- Vermogensbeheer
- Dienstverlening tegen vergoeding van kosten
- Erfgoed verwerven, beheren, en exploiteren

Voor de drie laatstgenoemde manieren om aan fondsenwerving te komen, bestaat nog geen aanleiding. Volgens de statuten vergt het speciale bestuursbesluiten voordat erfgoed kan worden verworven en geëxploiteerd, bijvoorbeeld na een erflating. Het vermogen van de stichting is nu te gering om fondsen uit vermogensbeheer te verwerven. Dienstverlening tegen vergoeding van kosten is tot dusverre niet aan de orde en zal vooralsnog niet worden gedaan.

Vaste lasten
Voor de vaste lasten proberen we bij vaste partners jaarlijks structurele subsidie toegekend te krijgen.

Projectsubsidies
Daarnaast is met ingang van 2017 vanuit de gemeente structureel budget beschikbaar voor initiatieven met een cultuurhistorische component. De Erfgoednota meldt dat steeds vaker subsidieaanvragen binnenkomen van instellingen of particulieren die een initiatief op erfgoedgebied willen ontplooien.
Het gaat dan vaak over het ontsluiten van erfgoed voor publiek door middel van exposities, publicaties, acties etc. De gemeente wil dergelijke initiatieven vanuit de samenleving stimuleren. Voor projecten willen we onder andere gebruik maken van deze nieuwe regeling.

Naast sponsoring vanuit het bedrijfsleven zijn voor projecten potentiële fondsen en contribuanten:

- TAQA Cultuurfonds,
- Prins Bernhardfonds
- VSB fonds
- SNS Reaal Fonds
- Dr. Hofsteestichting
- Victoriefonds
- NH1816 Goededoelenfonds
- Maatschappelijk-dividendfonds van Rabobank Alkmaar.

Elk fonds heeft een eigen deadline voor aanvragen, waarbij rekening moet worden gehouden.
Dit vergt voortdurende alertheid.

ANBI-status voor donaties en schenkingen
Voor substantiële donaties en schenkingen zou een ANBI-status welkom zijn. Adapt heeft nog geen ANBI-status. Adapt streeft ernaar medio 2017 te voldoen aan de voorwaarden voor een ANBI-status. De penningmeester heeft een financieel verslag en een begroting voor het komende jaar opgesteld.

Om aangewezen te worden als ANBI moet Adapt voldoen aan alle volgende voorwaarden:
- Adapt zet zich voor minstens 90% in voor het algemeen belang. Dit is de 90%-eis.
- Adapt heeft met het geheel van haar algemeen nuttige activiteiten geen winstoogmerk.
- Adapt en de mensen die rechtstreeks erbij betrokken zijn, voldoen aan de integriteitseisen.
- De bestuurders of beleidsbepalers van Adapt mogen niet over het vermogen van de instelling beschikken, alsof het hun eigen vermogen is. Er moet sprake zijn van gescheiden vermogen.
- Adapt mag niet meer vermogen aanhouden dan redelijkerwijs nodig is voor het werk. Daarom moet het eigen vermogen beperkt blijven.
- De beloning voor bestuurders is beperkt tot een onkostenvergoeding of minimale vacatiegelden.
- Adapt heeft een actueel beleidsplan.
- Adapt heeft een redelijke verhouding tussen kosten en bestedingen.
- Geld dat overblijft na opheffing van de stichting wordt besteed aan een ANBI met een soortgelijk doel.
- Adapt voldoet aan de administratieve verplichtingen.
- Adapt publiceert bepaalde gegevens op een internetsite.

Aan de meeste van deze vereisten kan Adapt al voldoen. Het bestuur heeft de procedure voor de culturele ANBI-status daarom in werking gezet en verwacht in 2017 een positief resultaat.

9. *Bestuurssamenstelling*

De mensen die betrokken zijn bij Adapt bepalen de kracht, reputatie en uitstraling van de stichting. Expertise op het gebied van erfgoed/ architectuur/ (steden)bouwkunde/ kunsthistorie/ landschap is een hoeksteen van de reputatie, maar hoeft niet noodzakelijkerwijs binnen het bestuur te worden ondergebracht. Binnen het bestuur dient in de eerste plaats de basis op orde te zijn: planning (beleidsplan/ agenda's), begroting, administratie, boekhouding, beleidsuitvoering, interne en externe communicatie, verslaglegging (notulen/ jaarverslag), verantwoording. In elke bestuurssamenstelling moeten deze taken bij zittende bestuursleden kunnen worden ondergebracht. De invulling van de DB-functies voorzitter, secretaris en penningmeester zijn cruciaal voor de continuïteit van de stichting.

Expertise is binnen het bestuur altijd goed vertegenwoordigd, maar de bestuurlijke verantwoordelijkheden bij Adapt waren verzwakt na het afscheid van de secretaris/ penningmeester in 2015 en door gezondheidsissues bij de vorige voorzitter. In het komende jaar wordt gezocht naar versterking van het bestuur tot het maximale aantal van negen. Gestreefd wordt naar een pluriforme samenstelling van mensen met uiteenlopende kenmerken en achtergronden.
Nieuwe bestuursleden moeten daarom daadwerkelijk iets meebrengen in de volgende aspecten:

- Affiniteit en betrokkenheid bij Alkmaars erfgoed
- Kwaliteiten
- Netwerk
- Uitstraling
- Gezag
- Deskundigheid
- Geografische dekking binnen ons 'verzorgingsgebied'
- Inzet bij het versterken van de primaire bestuurstaken en uitvoering van het beleidsplan

Minimumeisen voor een nieuw bestuurslid zijn instemming met doelstellingen van Adapt, collegiale samenwerking, gevoel voor maatschappelijke verhoudingen en van onbesproken gedrag.
Aan de zittende bestuursleden worden met betrekking tot inzet en inbreng even hoge eisen gesteld als aan de nieuwe bestuursleden.

Gezien de huidige samenstelling zou een kandidaat uit de voormalige gemeenten Schermer en Graft-De Rijp een aanvulling op het bestuur kunnen zijn indien deze kennis heeft van de lokale ontwikkelingen op het gebied van cultuurhistorisch erfgoed. Ook lijkt er vanuit pluriformiteit sprake van een gemis zolang er geen vrouwelijk en/ of jeugdig bestuurslid toetreedt die voldoet aan het zoekprofiel.

Provincie duldt geen theetuin in de polder

Rob Rakker

Zuidschermer ★ Een tuin met tien tot vijftien fruitbomen en een stuk of zeven tafels op een strook grond van 80 bij 25 meter midden in de Schermer. De fietsende recreant kan er in de zomermaanden van vrijdag tot en met zondag terecht voor koffie, thee, frisis, een taartje met fruit uit eigen tuin of een biologisch en duurzaam verantwoorde lunch. Bovendien bieden de fruitbomen volgens de initiatiefnemers meer "biodiversiteit" in de Schermer, wat goed is voor de bedreigde bijenstand.

Je zou zeggen zeggen wie of wat kan hier tegen zijn? Maar dat van 'noch-noch-aardig' tegen, weten Edwin van der Voort en Kim Kamperman. Het stel kwam in zou vanuit Haarlem naar de Laarweg bij Zuidschermer. Hij gaat dagelijks voor zijn werk als manueel therapeut naar Badhoevedorp, zij rant vanuit de schuur haar eigen ontwerpbureau. Koken en bakken is een gezamenlijke passie. Daarnaast houden ze zich als vegetariërs al jaren bezig met duurzame voeding.

„In Wassp en de Beemster zijn theetuinen waar wij graag komen", zegt Edwin. „Dat bracht ons op het idee om een theetuin te beginnen op de leze strook grond tussen het erf en het boerenlandwijd. We hebben alle omwonenden die hier aan de weg wonen gefolderwoord en iedereen was positief. 'Leuk idee', werd er gezegd."

Leegwatentdag

Deelname aan de Leegfwatentdag bevestigde het vermoeden van Kim en Edwin dat er grote belangstelling van (fietsvoorzaanse zou kunnen bestaan. Voor het theetuinplan, intmiddels omgedoopt tot 'Proef de Schermer', was echter een wijziging van het bestemmingsplan noodzakelijk.

De toenmalige gemeente Schermer was verdeeld. Fruitbomen op een stukje Schermergrond, ook al is dat maar een strook van 25 meter breed, dat kon in de ogen van een nipte meerderheid niet door de beugel. Het stel hoog nieuwe hoop toen de gemeente Schermer op was gegaan in de nieuwe gemeente Alkmaar en het college liet weten dat er in de polder meer mogelijk moest zijn. Tot het gewenste resultaat heeft dat nog niet geleid. Er belandde zelfs een gemeentelijke aanschrijving op de deurmat. De struiken en bomen die al geplant waren, moesten verdwijnen. Ook een stukje wegverharding moest weg.

Volgens verantwoordelijk wethouder Anjo van de Ven handelt de gemeente dechts in opdracht van de provincie. Waar de gemeente zeggenschap heeft, daar eist de provincie handhaving van de regels, aldus Van de Ven, reagerend op vragen van VVD'er Bram Eekhout. „De gemeente kan een en ander de provincie om te handhaven niet daarweg negeren."

Dat betekent niet alleen dat Edwin en Kim binnenkort hun eigen boomgoed moeten omzagen, maar ook dat er helemaal geen sprake kan zijn van het aanplanten van nieuwe fruitbomen.

Groene woestijn

„Erg jammer eendat ons plan ook meer diversiteit in de polder brengt", zegt Van der Voort. „Je het bestaande bestemmingsplan wordt alleen gehoken naar het erfgoed van de Schermer polden. Het moet bijvoorbeeld ook mogelijk worden dat er ook ruimte is voor bijen. Er is alleen maar gras, vrijwel geen bloemen of fruitbomen. En dat terwijl de bij een onmisbare schakel in de voedselvoorziening is."

De gemeente voert binnenkort nog gesprekken met de provincie, beloofd Van de Ven. Doel is een wat soepelere opstelling, zodat de theetuin mogelijk toch wordt gehuld.

Edwin van der Voort en Kim Kamperman bij de strook grasland waar ze een theetuin van willen maken

Nieuwe bestuursleden zullen ook vanuit hun expertise richting gaan geven aan de koers van Adapt. Bij de selectie van nieuwe bestuursleden zijn de zittende bestuursleden zich daarvan bewust.

Benoemingen van nieuwe bestuursleden vinden pas plaats na een wederzijdse kennismakingsperiode in de vorm van het bijwonen van 2 bestuursvergaderingen.

Samen met de nieuwe bestuursleden wordt vervolgens in de loop van 2017 de gewenste structuur van Adapt tegen het licht gehouden, en de onderlinge verhouding van bestuur met de ondersteunende schil eromheen.

Adapt benut bij het bereiken van de doelstellingen expertise op het gebied van

- Erfgoed (architectuur/ (steden)bouwkunde/ kunsthistorie/ landschap)
- Lokale geschiedenis
- Vastgoedmakelaardij
- Vastgoedmanagement
- Overheidsbeleid rond erfgoed en monumenten
- Wet- en regelgeving rond erfgoed en ruimtelijke ordening
- Politiek-strategisch inzicht/ politieke sensitiviteit
- Organisatorisch vermogen
- Strategische communicatie/ public relations/ public affairs
- Administratie
- Financieel beheer

De statuten bieden de mogelijkheid expertise te borgen binnen een Raad van Adviseurs. Ook bestaat er de mogelijkheid om een Comité van Aanbeveling in te stellen. Sinds de statutenwijziging van 2014 is daarvan geen gebruik meer gemaakt. Het bestuur inventariseert in 2017 de wens, het nut en de noodzaak om een dergelijke structuur te bieden aan de kring van adviseurs rondom het bestuur.

Bovendien hebben diverse mensen in 2016 aangeboden om zonder formele functie hand- en spandiensten te gaan verrichten op uitvoerend niveau, bijvoorbeeld de uitbouw en het onderhoud van de website. Dergelijke ondersteuning, zoals ook van een accountant bij de vaststelling van de jaarrekeningen, kan nog actiever worden gezocht via onder meer stichting De Waaier.

Een communicatiebeleid dat Adapt op het netvlies houdt bij het Alkmaarse publiek en het actief onderhouden van het netwerk van elk bestuurslid leveren een bijdrage aan het onderhouden en versterken van de schil rondom het bestuur.

In 60 seconden

Gerard van Engelen g.van.engelen@hdcmedia.nl

Lobby-hobby

Lobbyen: volgens de Dikke van Dale 'druk uitoefenen op de politieke besluitvorming'. Vaak over gevoelige zaken als tabak, wapens of medicijnen. Kanjers belanden in Den Haag of Brussel, om politici te bewerken. Alkmaar heeft de afgelopen weken kennis kunnen maken met een staaltje lobbyen-voor-een-hopeloze-zaak: een nieuw poppodium (Victorie) in een leegstaande chocoladefabriek (Ringers) schuiven. Zo'n project waarbij je gelijk denkt: 'ben ik nou zo slim of zijn zij nou zo dom?' De nieuwe poptempel staat namelijk al ingetekend, naast de JT-megabios. Maar Nico Alsemgeest van historische club Adapt kreeg het toch voor elkaar, vlak voor de raadsvergadering. Met een drietrapslobby. 1: het plan; 2: de eigenaar die miljoenen korting wil geven; 3: investeerders. En ziedaar: PvdA en GroenLinks gingen om! Toen dat nóg niet hielp kwam het konijn uit de hoed: Alkmaar mág volgens Nico helemaal geen acht miljoen uittrekken voor het poppodium. Er is namelijk maar twee miljoen voor gereserveerd in de 'financiele scan' voor de fusie met Schermer en Graft-De Rijp. Dus alleen de nieuwe fusiegemeente kan daar in 2015 over beslissen. Dat wordt nu uitgezocht op ministerieel niveau. Lastige lobbyist voor een stadsregering. Het schijnt dat cultuurwethouder Anjo al druk voor hem aan het lobbyen is. In Brussel.